

Uppsökande verksamhet, nödvändig tandvård för vissa äldre och funktionshindrade

Anvisningar för kommunens personal

Uppdaterad januari 2014

2014-01-02

HSN 0812-1527

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Personkretsen.....	4
Uppsökande verksamhet.....	6
Nödvändig Tandvård.....	8
Kontaktpersoner för tandvårdsfrågor	9
Tandvårdsstödsintyg.....	9
Frågor om tandvårdsstödet.....	10

2014-01-02

HSN 0812-1527

Inledning

Anvisningarna riktar sig till Kommunens kontaktperson för tandvårdsfrågor, Medicinskt ansvarig sjuksköterska, biståndshandläggare, LSS-handläggare, enhetschef, sjuksköterska, utfärdare av tandvårdsstödsintyg och vård- och omsorgspersonal inom kommuner/stadsdelar i Stockholms län.

Anvisningarna innehåller riktlinjer och information om: *Personkretsen, Uppsökande verksamhet, Nödvändig tandvård, Kontaktpersoner för tandvårdsfrågor, Tandvårdsstödsintyg* samt *Frågor om tandvårdsstödet*.

Grunden för dessa anvisningar utgörs av tandvårdslag (1985:125), tandvårdsförordning (1998:1338), Svenska Kommunförbundets Cirkulär och skrivelser (1998:209) samt Socialstyrelsens Meddelandeblad 2004, "Vägledning för landstingens särskilda tandvårdsstöd enligt tandvårdslag och tandvårdsförordning samt samverkan mellan kommuner, primärvård och tandvård" samt "Överenskommelse mellan Stockholms län landsting och kommunerna i Stockholms län om uppsökande verksamhet till vissa äldre och funktionshindrade".

Landsting och kommun har ett gemensamt ansvar och ska samverka för att vissa äldre och funktionshindrade som omfattas av landstingets särskilda tandvårdsstöd erbjuds uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Dessa anvisningar är tänkta att vara en praktisk hjälp för kommunens personal. Anvisningarna har utfärdats av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Tandvårdsenheten.

Bakgrund

Den 1 januari 1999 infördes ett nytt tandvårdsstöd som innebar att landstingen fick lagstadgat ansvar att organisera och finansiera viss tandvård till vissa äldre och funktionshindrade personer som omfattas av landstingets tandvårdsstöd.

Personer med varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser skall erbjudas uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Vård- och omsorgspersonalen ska få handledning/utbildning för att hjälpa den berättigade med den dagliga munvården.

Den uppsökande verksamheten är kostnadsfri. För den nödvändiga tandvården betalar den som är berättigad samma avgifter som gäller för öppen hälso- och sjukvård. Dessa avgifter räknas in i högkostnadsskyddet.

2014-01-02

HSN 0812-1527

Personkretsen

Omfattar de som:

1. kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för enligt 18 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser,
2. får varaktig och omfattande hemsjukvård,
3. omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och
4. bor i egen bostad och har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser.

1. Personer som kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för enligt 18 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser.

Grupper som ingår: Särskilt boende (SoL) samt särskilt boende för psykiskt funktionshindrade (SoL).

Omfattning/Avgränsning: De flesta som bor på särskilt boende omfattas. På servicehus kan det finnas personer som inte har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser. Med omfattande insatser menas personlig omvårdnad under större delen av dygnet dvs. minst 3 ggr/dygn samt tillsyn under natten. Med varaktigt menas att behovet förväntas kvarstå minst 1 år.

Kommunen utfärdar tandvårdstödsintyg.

2. Personer som får varaktig och omfattande hemsjukvård.

Grupper som ingår: Personer som får avancerad sjukvård i hemmet ASIH, palliativ hem-sjukvård PAH, sjukhusansluten hemsjukvård SAH, basal hemsjukvård.

Omfattning/avgränsning: Personer som får omfattande medicinsk behandling och har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser. Med omfattande insatser menas personlig omvårdnad under större delen av dygnet dvs. minst 3 ggr/dygn samt tillsyn under natten. Detta skall gälla oavsett vem som genomför omvårdnaden. Med varaktigt menas att behovet förväntas kvarstå minst 1 år. De som endast får enklare medicinsk behandling omfattas inte t.ex. omläggning av bensår, hjälp med dosett eller hjälp med ögondroppar.

2014-01-02

HSN 0812-1527

För personer som inte har kontakt med kommunen beslutar/utfärdar Tandvårdsenheten tandvårdsstödsintyg. För att bedöma varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser krävs intyg av läkare/distriktssköterska.

3. Personer som omfattas av Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Grupper som ingår: omfattar alla som har ett beslut om LSS 1 § punkt 1 -3 oavsett boendeform.

Kommunen utfärdar tandvårdsstödsintyg

Tandvårdsenheten kan i vissa fall utfärda tandvårdsstödsintyg förutsatt att beslut om LSS tidigare har fastställts av LSS-handläggare och att personen fortfarande omfattas av LSS.

4 a. Personer som bor i egen bostad med ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser.

Grupper som ingår: Personer som får sin omvårdnad via kommunens hemtjänst men också personer som saknar kontakt med kommunens vård- och omsorg trots att det finns ett omfattande och varaktigt behov av vård- och omsorgsinsatser.

Omfattning/avgränsning: Personen skall ha ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser. Med omfattande insatser menas personlig omvårdnad under större delen av dygnet dvs. minst 3 ggr/dygn samt tillsyn under natten. Detta gäller oavsett vem som genomför omvårdnaden. Med varaktigt menas att behovet förväntas kvarstå minst 1 år.

Kommunen utfärdar tandvårdsstödsintyg. För de personer som inte har någon kontakt med kommunen beslutar/utfärdar Tandvårdsenheten tandvårdsstödsintyg föranlett av styrkta uppgifter från läkare eller distriktssköterska.

4 b. Personer som bor i egen bostad och har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och har en psykosjukdom eller annan psykisk störning.

Grupper som ingår: Psykiskt funktionshindrade med psykosjukdom eller annan psykisk störning som varat längre än 1 år och som medfört ett omfattande funktionshinder som gör att de inte av egen kraft förmår uppsöka tandvården eller inser sitt behov därav.

2014-01-02

HSN 0812-1527

Omfattning/avgränsning: Ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser. Med varaktigt menas att behovet förväntas kvarstå minst 1 år. Detta gäller oavsett boendeform och vem som genomför omvårdnaden. Läkartyg utfärdat av psykiatriker om psykiskt funktionshinder som är allvarligt och varaktigt. Personerna kan finnas bland dem som:

- bedömts enligt SoL till HVB för psykiskt funktionshindrade,
- har boendestöd, hemstödsteam, daglig sysselsättning eller motsvarande där det ingår att stötta individen i den dagliga livsföringen,
- tillhör den öppna psykiatrin och i vissa fall även den slutna och som har fortlöpande kontakter med dessa,
- bor i egen bostad och vårdas av anhörig, utan någon kontakt med kommunen.

Kommunen utfärdar tandvårdsstödsintyg. För personer som inte har någon kontakt med kommunen beslutar/utfärdar Tandvårdsenheten tandvårdsstödsintyg föranlett av styrkta uppgifter från psykiatriker.

Uppsökande verksamhet

De personer som är berättigade till uppsökande verksamhet skall erbjudas avgiftsfri munhälsobedömning en gång per år. Munhälsobedömningen innebär att tandvårdspersonalen gör en bedömning av munhåla, tänder och tandersättningsåtgärder samt ger den berättigade och vård- och omsorgspersonalen information och instruktion om behovet av daglig munvård. Bedömning innefattar även individuell rådgivning samt om behov finns, ett erbjudande om nödvändig tandvård. Den berättigade väljer själv vårdgivare för den nödvändiga tandvården.

Landstinget har upphandlat och tecknat avtal med tandvårdsleverantörer som utför den uppsökande verksamheten.

En person som är berättigad till uppsökande verksamhet kan inte själv välja vårdgivare utan den tandvårdsleverantör som landstinget har tecknat avtal med utför munhälsobedömning och ger munvårdsutbildning.

Kommunens *Kontaktpersoner i tandvårdsfrågor* sida 9, kan ge information om vilken tandvårdsleverantör som just ert särskilda boende/hemtjänstenhet eller övriga utförare av vård och omsorg i egen bostad har. I annat fall se *Frågor om tandvårdsstödet* sida 10.

2014-01-02

HSN 0812-1527

Erbjuda munhälsobedömning

Alla som är berättigade skall erbjudas en munhälsobedömning. Kommunen erbjuder munhälsobedömning vid utfärdandet av tandvårdsstödsintyg. Där så behövs kan erbjudandet till berättigad ske via anhörig, god man eller kontaktperson som åt den berättigade accepterar eller avböjer erbjudandet. Blankett ”*Munhälsobedömning - ett erbjudande*”

Om den berättigade tackat ja till en munhälsobedömning tar tandvårdsleverantören kontakt enligt de uppgifter som har angivits i Symfoni. Detta för att samordna och planera munhälsobedömning och munvårdsutbildning.

Följande år ska kommunen erbjuda munhälsobedömning till de som tackat nej, de som tackat ja får munhälsobedömning automatiskt. Svaren ska vara skriftliga.

Munhälsobedömning

Det är viktigt att vård- och omsorgspersonalen finns med vid munhälsobedömningen och tar del av den information och instruktion som ges. Vård- och omsorgspersonal ska också ge tandvårdspersonalen information om hur den berättigade mår för dagen samt ge information som är relevant för munhälsobedömningens utförande. Vård- och omsorgspersonalen ska också ta emot individuella instruktioner. För varje person som har genomgått munhälsobedömning skrivs ett munvårdskort som är ett samverkans- och kommunikationsdokument mellan tandvårdspersonal och vård- och omsorgspersonalen. Utifrån instruktioner på munvårdskortet ges de berättigade som så önskar och behöver, stöd och hjälp med den dagliga munvården.

När tandvårdspersonalen registrerar epidemiologiska uppgifter lämnar vård- och omsorgspersonalen den information som tandvårdspersonalen behöver avseende förekomst av tuggförmåga samt eventuell smärta.

Munhälsobedömningen dokumenteras i journalhandling hos tandläkare och tandhygienist. När ansvarig sjuksköterska upprättar den individuella vårdplanen bör den även innefatta munvården. I omvårdnadsjournalen skall resultatet av munhälsobedömningen ingå.

Munvårdsutbildning

Munvården skall vara en självklar del av helhetsvården. Munvårdsutbildningen skall ge vård- och omsorgspersonalen teoretisk och

2014-01-02

HSN 0812-1527

praktisk kunskap samt motivation att sköta den dagliga munvården. Munvårdsutbildningen skall dessutom ge kunskap om tandsjukdomar, att kunna tolka signaler, symtom samt förstå behandlingsråd från tandvårdspersonalen.

Ansvarig för särskilt boende/hemtjänst/övriga utförare av vård- omsorg i egen bostad planerar munvårdsutbildningen tillsammans med tandvårdspersonalen så att vård- och omsorgspersonal, enhetschef samt sjuksköterska skall kunna delta i munvårdsutbildningen.

Nödvändig Tandvård

Nödvändig tandvård skall medverka till en påtaglig förbättring av förmågan att tillgodogöra sig föda. Om allmäntillståndet hos patienten inte medger någon mer omfattande behandling skall denna i stället inriktas på att motverka smärta och obehag.

Tandvårdspersonalen som utfört munhälsobedömningen skall informera vård- och omsorgspersonalen om den berättigade har behov av nödvändig tandvård.

Munhälsobedömning är inte en förutsättning för att en person skall få nödvändig tandvård. Dels kan munhälsobedömning inte hunnit ha bli genomförd innan behovet av nödvändig tandvård uppstått, dels kan individen ha valt att avstå från munhälsobedömning.

För den nödvändiga tandvården kan den berättigade fritt välja tandläkare/tandhygienist. Om den berättigade inte har någon egen tandläkare/tandhygienist är det den som har avtal om uppsökande verksamhet som skall utföra nödvändig tandvård i egen regi eller vidtala annan tandvårdsmottagning.

Vård- och omsorgspersonalen ska hjälpa till att boka tider och se till att den berättigade kommer till tandläkare/tandhygienist. Vid akuta besvär kontaktas den ordinarie tandläkaren, om sådan inte finns kontaktas den som har avtal om uppsökande verksamhet inom särskilt boende och egen bostad i kommunen/stadsdelen

Vid besök hos tandläkare/tandhygienist

Vid besök på tandläkarmottagning skall tandvårdsstödsintyg, högkostnadskort ev. frikort, pengar till besöksavgift och legitimation

2014-01-02

HSN 0812-1527

medtagas och visas upp för att hälso- och sjukvårdens avgifter skall gälla, *Tandvårdsstödsintyg* sida 9.

Kontaktpersoner för tandvårdsfrågor

Varje kommun/stadsdel skall utse en person som skall fungera som kontaktperson mot Tandvårdsenheten. Oftast är det den medicinskt ansvariga sjuksköterskan (MAS) som är kontaktperson.

Kontaktpersonen ska delta i möten med landstinget och ansvara för informationen i kommunen till berörda som omfattas av uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård.

Kontaktpersonen ska utse, godkänna och registrera utfärdare av tandvårdsstödsintyg.

Kontaktpersonen ska uppdatera uppgifter om särskilt boende samt bostad med särskild service.

Om verksamheten inte fungerar på tillfredställande sätt ska Tandvårdsenheten kontaktas via kontaktpersonen. Vård- och omsorgspersonalen rapporterar alltid avvikelser till kommunens kontaktperson som sedan rapporterar detta till Tandvårdsenheten. Skulle avvikelser gälla kommunen rapporterar utföraren av uppsökande verksamhet till landstingets kontaktperson som sedan rapporterar detta till kommunens kontaktperson. Alla avvikelser ska rapporteras via kontaktpersoner i kommun och landsting. Blankett finns i Symfoni men lokal blankett kan användas.

Kontaktpersonen ansvarar också för övrig information till Tandvårdsenheten.

Tandvårdsstödsintyg

För personer som bedömts tillhöra personkretsen utfärdas ett tandvårdsstödsintyg för nödvändig tandvård. Patienten betalar samma avgifter som gäller för öppen hälso- och sjukvård. Dessa avgifter får räknas in i högkostnadsskyddet.

Berättigade till tandvårdsstödsintyg är personer som tillhör personkretsens grupperna 1- 4.

2014-01-02

HSN 0812-1527

Tandvårdsstödsintyget är en värdehandling. Utfärdare av tandvårdsstödsintyg är oftast biståndshandläggare, LSS-handläggare eller sjuksköterska. Utfärdare av tandvårdsstödsintyg ska godkännas av kommunens kontaktperson. Information om de rutiner och anvisningar som gäller för utfärdande av tandvårdsstödsintyg finns i webbsystemet Symfoni under fliken *riktlinjer*. Alla utfärdare får ett användarnamn och lösenord när personen har registrerats som utfärdare på Tandvårdsenheten.

Intyg som utfärdas på felaktiga grunder dras in av Tandvårdsenheten. Rutinen för detta är att, kommunens utfärdare av tandvårdsstödsintyg skriftligt meddelar den som fått felaktigt tandvårdsstödsintyg och kopian skickas till Tandvårdsenheten.

Frågor om tandvårdsstödet

Vid frågor om den uppsökande verksamheten och tandvårdsstödsintyg vänder ni er i första hand till kontaktpersonen i er kommun/stadsdel *Kontaktpersoner för tandvårdsfrågor* sida 9 och *Tandvårdsstödsintyg* sida 9.

Adress till Tandvårdsenheten:
Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning
Tandvårdsenheten
Box 6416
113 82 Stockholm

Vid frågor kontakta Tandvårdsenheten:
telefon: 08-123 133 00 mellan kl. 9 -11, vardagar.

Vid tekniska fel i Webbsystemet Symfoni kontaktar ni:
Symfoni Helpdesk telefon: 08-123 133 00

E-post: tandvardsenheten@sll.se